Reflexe
Ladislav Hejdánek
This is a part of the original document:
2008
jedná se o část původního dokumentu:
2008

- myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 1. 9. 2008
- philosophical diary – record, Czech, origin: 1. 9. 2008

Reflexe

Reflexe je obrovský, přímo epochální myšlenkový vynález; ale jako každého velkého vynálezu mohlo být – a bylo – tohoto vynálezu využíváno nejen různými způsoby, ale zase v kontextu různých epoch (nebo aspoň dobových souvislostí). Až do dalšího myšlenkového vynálezu, totiž vynálezu pojmů a pojmovosti, mohlo být reflexe využíváno jen v omezené míře; zejména však máme velký nedostatek slovních, literárních dokladů toho, že si dávní (ale již historičtí) lidé byli své reflexe vědomi, tj. že byli schopni svou reflexi (své reflexe, své reflektování) podrobit dalším reflexím. Máme proto dobrý důvod, proč o této první epoše budeme mluvit jen střídmě jako o epoše pouhých prae-reflexí. (I tam ovšem docházelo k jakémusi vylepšování a prohlubování praereflexí, a v některých částech světa bylo dosaženo docela zajímavých a někdy vysloveně pozoruhodných výsledků a dokonce jakýchsi tradic, dnes obecně nazývaných a nepříliš přesně chápaných jako „orientální“, a ty čas od času v obdobích úpadku tradic západních, „okcidentálních“, doléhají na mysl a pocity „západně“ orientovaných lidí jako „vlny“ vzbouřeného moře, zaplavujícího dočasně pobřeží a někdy i další pevninu.) Teprve s oním druhým obrovským myšlenkovým vynálezem, totiž s počátkem nového strukturování myšlení za pomoci aktivního zavádění pojmovosti a stále přesněji vymezovaných pojmů dochází k zahájení druhé epochy, totiž epochy myšlení nejen reflektujícího, ale vždy víc a více reflektovaného, tj. vždy znovu podrobovaného novým reflexím a tím v jistých (nikoli ve všech) ohledech stále víc směřujícího k jakési zvláštní „uniformitě“ (což je ne zcela případné slovo, neboť tu nejde o „formu“, nýbrž o „intenci“), čím dál tím víc nezávislé na pouhém „tradování“, tj. přejímání určitých tradic, poskytovaných druhými (obvykle staršími) lidmi. K tomu novému mimořádně významnému, přímo epochálnímu vynálezu došlo nejspíš až ve starém Řecku nejpozději někdy v 7. století ante (jakýmsi „památníkem“ nebo aspoň „mezníkem“, dokládajícím onu velkou změnu, je již řecké odlišování pouhé DOXA od EPISTÉMÉ jakožto „vědění vědění“). Celé období tzv. presokratovské filosofie je navzdory problematičnosti spočívající ve zlomkovitosti formulací a navíc v zapojování jednotlivých zlomků do více nebo méně, ba někdy zcela odlišných kontextů, plné dokladů o pojmově již strukturovaných reflexích resp. myšlenek, které nelze bez předpokladu takových reflexí náležitě interpretovat. Nicméně zcela přesvědčivé slovní, formulační, literární doklady toho, že si řečtí myslitelé aspoň oné základní povahy reflexe byli již vědomi, nacházíme teprve na počátku 4. století ante, zejména ve spisech Platónových, ale Platón sám již v nejranějších spisech připisuje vědomou práci s reflektovanými reflexemi svému učiteli Sókratovi. Zdá se proto, že právě také z těchto důvodů představuje Sókratés vskutku výrazný předěl v dějinách řeckého myšlení, zatímco onen údajný „odvrat od přírody“ (= od zkoumání FYSIS) je spíše druhotným důsledkem nového způsobu práce s reflektujícím myšlením.

(Písek, 080901-3.)